

COMITETUL DE MONITORIZARE AL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL REGIONAL

HOTĂRÂRE **privind aprobarea Planului de Evaluare al Programului Operațional Regional** **pentru perioada 2013 – 2015**

În temeiul prevederilor art 12 din Hotărârea Guvernului nr.765/2007 privind aprobarea constituirii Comitetului de Monitorizare a Programului Operațional Regional 2007-2013 și a Regulamentului - cadru de organizare și funcționare al acestuia,

Comitetul de Monitorizare al Programului Operațional Regional adoptă prezenta hotărâre:

Art. 1 - Se aprobă Planul de Evaluare al Programului Operațional Regional pentru perioada 2013-2015.

Art. 2 - Planul de Evaluare al Programului Operațional Regional pentru perioada 2013-2015, este prezentat în Anexa, care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Președinte
Comitetul de Monitorizare al Programului Operațional Regional

Eduard HELLVIG
Ministrul Dezvoltării Regionale și Turismului

Oradea, 24 octombrie 2012
Nr. 85

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN
PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

 MINISTERUL DEZVOLTĂRII
REGIONALE ȘI TURISMULUI

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI

MINISTERUL DEZVOLTĂRII REGIONALE ȘI TURISMULUI

**AUTORITATEA DE MANAGEMENT PENTRU
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL
BIROUL EVALUARE PROGRAM**

**PLANUL MULTIANUAL DE EVALUARE
pentru
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL
2007 - 2013**

București
– Octombrie 2012 –

Regic
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

CUPRINS

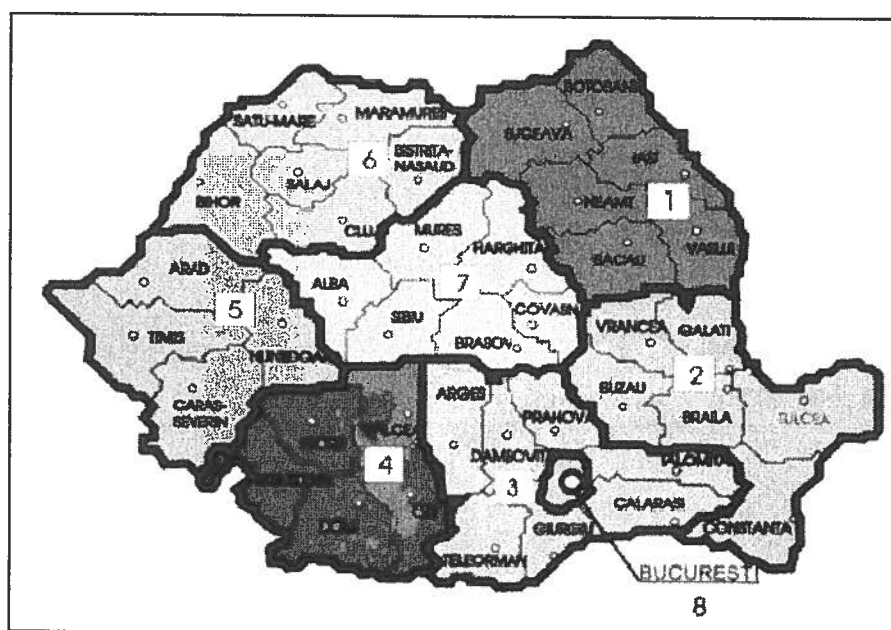
I. CADRUL GENERAL AL EVALUĂRII PROGRAMULUI OPERAȚIONAL REGIONAL	3
1. PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL.....	3
2. EVALUAREA EX-ANTE A POR.....	5
3. SISTEMUL DE MONITORIZARE	7
II. ACTIVITĂȚI ORIENTATIVE REALIZATE ÎN PROCESUL EVALUĂRII	9
1. TIPURI DE ACTIVITĂȚI.....	9
2. PLANUL DE EVALUARE A POR.....	11
3. LISTĂ ORIENTATIVĂ A ACTIVITĂȚILOR ȘI TIPURILOR DE EVALUĂRI PROPUSE PENTRU EVALUAREA POR.....	12
4. PLAN BUGETAR ORIENTATIV.....	14
5. PUBLICAREA REZULTATELOR EVALUĂRIILOR	14
III. COORDONAREA ȘI MANAGEMENTUL IMPLEMENTĂRII PLANULUI MULTIANUAL DE EVALUARE	15
1. UNITATEA DE EVALUARE A POR	15
2. COMITETUL DE MANAGEMENT PENTRU EVALUAREA PROGRAMULUI OPERAȚIONAL REGIONAL	16
3. COMITETUL DE MONITORIZARE POR.....	16
IV. CONSTRUIREA CAPACITĂȚII DE EVALUARE	16

I. CADRUL GENERAL AL EVALUĂRII PROGRAMULUI OPERAȚIONAL REGIONAL

1. Programul Operațional Regional

Programul Operațional Regional 2007-2013 ("POR") acoperă toate cele 8 Regiuni de Dezvoltare din România, stabilite prin Legea nr. 315/2004 a dezvoltării regionale, cu respectarea Regulamentului CE nr. 1059/2003, referitor la stabilirea unui sistem comun de clasificare statistică a unităților teritoriale.

Regiunile de Dezvoltare din România

Toate regiunile NUTS II din România, inclusiv București – Ilfov, aveau înainte de aderarea la Uniunea Europeană (UE) un Produs Intern Brut (PIB) mai mic de 75% din media comunitară. De aceea, în perioada de programare 2007-2013, ele sunt eligibile pentru finanțare din Fonduri Structurale în cadrul Obiectivului „Convergență”, așa cum este specificat în art. 5 al Regulamentului Consiliului Nr 1083/2006¹.

Programul Operațional Regional este finanțat în perioada 2007- 2013 din bugetul de stat și bugetele locale, precum și din surse private, fiind cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) - unul din Fondurile Structurale ale Uniunii Europene. Contribuția financiară a UE poate ajunge până la 85% din totalul cheltuielilor publice eligibile.

Scopul POR este să sprijine, pe cât posibil, împreună cu celelalte programe operaționale finanțate din fonduri structurale, o creștere echilibrată a tuturor zonelor țării, nu atât prin

¹ Brussels, COM(2006) 1083/2006, Regulamentul Consiliului privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune și care înlocuiește Regulamentul Nr. 1260/1999

redistribuirea resurselor publice, cât mai ales prin asigurarea, ca toate zonele să aibă un nivel minim de infrastructură de afaceri, socială și capital uman, care să permită creșterea economică.

POR implementează elemente importante ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Cadrului Național Strategic de Referință 2007-2013, **principalul obiectiv al POR constituindu-l dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor țării**, prin valorificarea potențialului regional și local de dezvoltare, concentrarea asupra polilor urbani de creștere și îmbunătățirea condițiilor infrastructurale și ale mediului de afaceri. Acest obiectiv se va realiza printr-o alocare diferențiată a fondurilor pe regiuni de dezvoltare, în funcție de gradul de dezvoltare al acestora - măsurat prin Produsul Intern Brut pe locuitor - și printr-o strânsă corelare cu acțiunile realizate prin celelalte Programe Operaționale.

Alocările financiare orientative sunt realizate la nivel regional, pe baza gradului de dezvoltare regională atins, dându-se prioritate regiunilor subdezvoltate, printr-un mecanism de alocare financiară invers proporțional cu mărimea PIB/locuitor, ajustat cu densitatea populației, astfel încât Regiunile mai puțin dezvoltate primesc, proporțional, alocări financiare mai mari prin POR. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru finanțarea unor proiecte cu impact major asupra creșterii economice regionale și locale, pentru a stimula dezvoltarea economico - socială: reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport pentru a îmbunătăți accesibilitatea, infrastructura educațională și de sănătate, pentru a asigura formarea capitalului uman și populație sănătoasă, întărirea structurilor de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, logistice, de afaceri etc.) pentru atragerea investitorilor, sprijinirea creării de microîntreprinderi, pentru a permite pieței locale să atingă o masă critică de auto-susținere, valorificarea potențialului turistic local, a patrimoniului cultural și natural, prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii turistice și a inițiativelor antreprenoriale în acest domeniu, și, de asemenea, măsuri specifice pentru sprijinirea centrelor urbane, pentru ca acestea să acționeze ca motoare ale creșterii și pentru a stimula oportunitățile de dezvoltare în arealele învecinate, contribuind astfel la crearea de legături economice regionale, care lipsesc în prezent în majoritatea regiunilor României.

Principalele categorii de beneficiari ai POR sunt autoritățile administrației publice locale și centrale, Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară, parteneriatele între autoritățile publice locale, furnizori de servicii sociale (acreditați în condițiile legii), universități de stat, instituții publice furnizoare de servicii de formare profesională continuă, microîntreprinderi, IMM-uri, camere de comerț și industrie, instituții de cult, ONG-uri.

Prin POR se pot finanța proiecte cu impact major asupra dezvoltării regionale și locale din domeniul infrastructurii de transport, al infrastructurii sociale, de afaceri și turistice, a căror dezvoltare creează condiții pentru valorificarea resurselor materiale și umane existente, corespunzător următoarelor axe prioritare:

1. **Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - potențiali poli de creștere** (*domeniul major de intervenție: Planuri integrate de dezvoltare urbană*). Alocarea financiară pentru această axă prioritară este de aproximativ **1,118 mld. euro (30,00% din contribuția FEDR la finanțarea POR)**;

2. **Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale** (*domeniul major de intervenție*: Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane – inclusiv construcția/reabilitarea șoselelor de centură). Pentru implementarea acestei axe prioritare sunt alocate **758 mil. euro (20,35% din contribuția FEDR la finanțarea POR)**;
3. **Îmbunătățirea infrastructurii sociale** (*domenii majore de intervenție*: Reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate; Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale; Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență; Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale pre-universitare, universitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă). Această axă prioritară beneficiază de **circa 16% din contribuția FEDR la finanțarea POR, adică aproximativ 585 mil. euro**;
4. **Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local** (*domenii majore de intervenție*: Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală; Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități; sprijinirea dezvoltării micro-întreprinderilor). Această axă prioritară are o alocare financiară de **502 mil. euro din contribuția FEDR la finanțarea POR**;
5. **Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului** (*domenii majore de intervenție*: Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și crearea / modernizarea infrastructurilor conexe; Crearea / dezvoltarea / modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice; Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare pentru creșterea atractivității României ca destinație turistică). Această axă prioritară beneficiază de o alocare financiară justificată de potențialul turistic ridicat al tuturor regiunilor – **663 mil. euro**;
6. **Asistență tehnică** (*domenii majore de intervenție*: Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional; Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR). Aproximativ **99 mil. euro** din contribuția FEDR sunt alocate acestei axe prioritare.

Prin implementarea acestor axe prioritare, POR contribuie împreună cu celelalte Programe Operaționale și în concordanță cu politica de coeziune economică, socială și teritorială a UE, la atingerea obiectivului general al Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Regională și prin aceasta la realizarea obiectivelor Planului Național de Dezvoltare și ale Cadrului Național Strategic de Referință, și anume, la diminuarea diferențelor de dezvoltare dintre România și celelalte state membre ale UE.

2. Evaluarea ex-ante a POR

Evaluarea ex-ante: Pentru perioada de programare 2007 – 2013, evaluarea ex-ante s-a desfășurat în perioada august – decembrie 2006, cu asistență tehnică externă contractată în cadrul proiectului Phare 2004/016-772.04.03.01.06.

Procesul de evaluare ex-ante a avut un rol important în finalizarea programului și optimizarea alocării resurselor. Exercițiul de evaluare ex-ante a fost un proces interactiv, pe parcursul căruia au avut loc întâlniri și consultări între evaluator și AM POR, întâlniri bilaterale între evaluator și actori cheie, precum și întâlniri în plen cu participarea MEF, în calitate de coordonator național și a reprezentanților altor autorități de management.

Totodată, procesul de evaluare ex-ante a inclus și Evaluarea Strategică de Mediu (SEA), conform HG 1076/2004 (care transpune Directiva UE 2001/42/EC). Raportul SEA privind efectele asupra mediului, rezultate prin implementarea POR, a identificat efecte preponderent pozitive și neutre asupra mediului. În ceea ce privește efectele negative asupra mediului, care pot apărea ca urmare a unor investiții specifice prevăzute în program, raportul formulează o serie de măsuri care să conducă la prevenirea, reducerea sau contracararea lor. Efectele implementării POR asupra mediului vor fi monitorizate printr-un set de indicatori specifici, introduși în sistemul general de monitorizare a programului.

Principalele aspecte (întrebări) urmărite în procesul evaluării au fost:

- *Relevanța*: în ce măsură obiectivele programului sunt relevante vis-à-vis de nevoile și prioritățile la nivel național și UE?
- *Eficacitatea*: cât de realist este programul în atingerea obiectivului global și a celor specifice până în 2013 sau mai devreme?
- *Eficiența*: cât de bine sunt alocate resursele (input-uri) din punct de vedere al output-urilor și rezultatelor?
- *Consistență și coerență*: obiectivele și măsurile propuse se corelează logic cu analiza socio-economică, sunt consistente și în concordanță cu obiectivele politicii regionale și intervențiile naționale și comunitare (de ex. Strategia Lisabona)?
- *Utilitatea*: efectele preconizate sunt realiste și satisfăcătoare în contextul nevoilor sociale, economice și de mediu existente?
- *Sustenabilitatea*: rezultatele obținute prin implementarea programului se vor menține după implementarea programului, fără finanțare suplimentară?
- *Management și monitorizare*: contribuie la atingerea obiectivului programului și la obținerea unor rezultate pozitive?

Evaluatorul ex-ante a prezentat concluziile preliminare și recomandările în două Rapoarte. Toate aspectele incerte au fost clarificate. Majoritatea² recomandărilor evaluatorului ex-ante au fost luate în considerare în versiunea actuală a POR.

Raportul final al evaluării ex-ante, prezentat oficial pe 15 decembrie 2006, conține o evaluare pozitivă a logicii și coerenței între diferitele capitole și elemente ale Programului Operațional Regional. Raportul concluzionează:

² Recomandările din cele două rapoarte menționate anterior, care nu au fost luate în considerare, au fost retrase de către evaluator în raportul final de evaluare, pe baza clarificărilor și justificărilor furnizate de Autoritatea de Management pentru POR.

- Analizele economice și sociale pentru fundamentarea programului operațional sunt considerate suficient de consistente pentru a justifica concluziile pe care s-a fundamentat strategia;
- Programul Operațional Regional va contribui cu siguranță la sprijinirea și promovarea dezvoltării economice și sociale a regiunilor României;
- Strategia este relevantă vis a vis de problemele, nevoile și potențialul identificat în analiză;
- Logica de intervenție a axelor prioritare este clară;
- Alocarea bugetară propusă este justificată de analizele socio-economice și în consens cu logica intervențiilor;
- Obiectivele strategiei sunt în concordanță cu obiectivele UE și ale politicilor naționale;
- Indicatorii propuși pentru axele prioritare sunt justificați, deși se mai poate insista pe partea de cuantificare și se mai pot adăuga câțiva indicatori de rezultat;
- Sistemul de implementare al POR respectă, în general, prevederile Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006.

Pe de altă parte, raportul evidențiază și o serie de aspecte care urmează a fi abordate în viitoarele perioade de programare și prezintă un set de recomandări, majoritatea de natură strategică, pentru următoarea perioadă de programare, relevante atât pentru AM POR, cât și pentru alte instituții și structuri cu rol cheie în procesul de dezvoltare regională în România.

Evaluările preconizate prin planul multianual de evaluare a POR respectă recomandările formulate în Raportul de evaluare ex-ante a POR³. Dacă scopul evaluării “ex-ante” a fost de a optimiza alocarea resurselor și îmbunătățirea calității programului, evaluarea multianuală urmărește continuarea activităților începute de evaluarea “ex-ante” și implicit îmbunătățirea calității programului în ceea ce privește partea de implementare.

3. Sistemul de monitorizare

Monitorizarea este un proces continuu și are un rol important în managementul programului operațional, în confirmarea progresului acestuia, în determinarea faptului că programul își atinge sau nu obiectivele stabilite inițial și identificarea problemelor potențiale astfel încât să fie luate acțiuni corective.

Sistemul de monitorizare al PO ia în considerare necesitățile diferitelor grupuri de utilizatori și diferite nivele de management. Potențialii utilizatori ai informațiilor sunt factori interesați care au domenii proprii de responsabilitate și, de aceea, un necesar diferit de informații, după cum urmează:

- Beneficiari,
- Organisme intermediare,

³ Spre exemplu, un aspect important identificat pe parcursul evaluării “ex-ante” și care va avea, de asemenea, o contribuție importantă în cadrul următorului exercițiu de programare, este propunerea de evaluare a dezvoltării fiecărei regiuni. Este de așteptat ca această evaluare să evidențieze potențialul și tendințele de dezvoltare ale fiecărei regiuni, pentru fundamentarea deciziilor strategice pentru următoarea perioadă de programare.

- Autorități de Management,
- Comitete de Monitorizare,
- Guvernul României,
- Comisia Europeană,
- Evaluatori externi,
- ONG-uri de mediu, publicul larg.

Sistemul de monitorizare se bazează pe o examinare periodică a contextului, resurselor, output-urilor și rezultatelor programului și intervențiilor. Este compus dintr-un mecanism de informații esențiale și coerente pentru evaluarea progresului și a rapoartelor de progres pe baza unor indicatori fizici și financiari care furnizează periodic date despre implementarea POR. Scopul rapoartelor este de a furniza date cu privire la realizările obținute, comparativ cu valoarea preconizată a indicatorilor; aceste rapoarte se realizează într-un format standard pentru a permite comparația în timp a informațiilor.

Rapoartele furnizează informații cheie prin utilizarea unei serii de indicatori ce evidențiază progresul intervențiilor față de obiectivele stabilite în perioada de programare. În acest sens, s-a elaborat un sistem de indicatori al POR. Deși adaptat fiecărui PO, sistemul de indicatori conține informații cheie unitare, pentru a permite agregarea de jos în sus la diferite niveluri de intervenție (proiecte, domenii majore de intervenție, axe prioritare, PO, CSNR), teme, sectoare. Sistemul conține lista detaliată a indicatorilor de monitorizare și evaluare, definiția fiecărui indicator, responsabilitățile, periodicitatea și modalitățile de colectare și procesare a datelor, precum și tabele de indicatori care vor fi generați de SMIS pentru a obține o imagine clară a progresului implementării POR și a contextului intervențiilor. Unde este cazul, se elaborează indicatorii pe diferite criterii (teritoriu, sex, grup țintă, mărime).

Utilizarea și îmbunătățirea setului de indicatori ca parte a sistemului de monitorizare este o sarcină continuă pe parcursul întregii perioade de implementare a programului. ACIS și Autoritatea de Management verifică periodic veridicitatea informațiilor colectate și coordonează procesul continuu de îmbunătățire a funcționării sistemului de monitorizare. Se vor realiza evaluări și verificări privind calitatea sistemului de monitorizare, aria de acoperire și management. Indicatorii individuali vor fi evaluați în termeni de relevanță, senzitivitate, disponibilitate și costuri.

Comitetul de Monitorizare este consultat cu privire la sistemul de indicatori la începutul perioadei de implementare, precum și pe întreaga durată de programare pentru a verifica dacă:

- sistemul de indicatori ca întreg a fost stabilit în mod corespunzător
- informațiile sunt suficiente pentru activitatea sa.

Deși sistemul de monitorizare este responsabil pentru generarea datelor de ieșire, anumite date de ieșire și cele mai multe date de rezultat vor necesita studii specializate (de ex. chestionare, activități pe teren, colectare de informații de la alte organizații). Pe de altă parte, statisticile oficiale care generează indicatori de context vor trebui suplimentate cu sondaje, studii sau alte tehnici de colectare și interpretare a datelor. Nevoile specifice pentru informații complementare și activitățile de planificare necesare vor fi incluse în Planurile de evaluare ale PO-urilor și CSNR, descrise în secțiunea de evaluare a acestui document.

II. ACTIVITĂȚI ORIENTATIVE REALIZATE ÎN PROCESUL EVALUĂRII

1. Tipuri de activități

Obligația de a desfășura activități sistematice de evaluare ale Programului Operațional Regional, precum și regulile generale pentru aceste activități sunt prevăzute de Regulamentul General al Consiliului (CE) nr. 1083/2006, care stabilește dispoziții generale privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune (Articolele 36, 47-49).

Regulamentul stipulează faptul că **evaluarea ex-ante** a programelor operaționale reprezintă responsabilitatea statelor membre, iar **evaluarea ex-post** reprezintă responsabilitatea Comisiei. De asemenea, textul regulamentului mai menționează că pe parcursul perioadei de programare „...statele membre vor realiza **evaluări continue legate de monitorizarea programelor operaționale**, mai ales în cazurile în care monitorizarea programelor operaționale relevă o îndepărtare semnificativă de la scopurile stabilite inițial sau acolo unde sunt făcute propuneri pentru revizuirea programelor operaționale ...”.

Evaluarea continuă – se realizează în timpul perioadei de implementare a programului și este de trei tipuri: - **a) intermediară, b) ad-hoc, c) tematică.**

a) Evaluarea intermediară - va avea ca scop îmbunătățirea calității, eficienței și consistenței strategiei și implementării programelor operaționale. Evaluările intermediare vor sprijini procesul de management al Programului Operațional Regional prin analizarea problemelor care pot apărea în timpul implementării, și vor propune soluții specifice pentru a îmbunătăți funcționarea sistemului.

Se vor realiza două evaluări intermediare ale POR: o primă evaluare intermediară va avea loc în 2009, iar a doua se va desfășura în perioada 2011-2013. Prima evaluare intermediară va examina progresul la zi al procesului de implementare al POR, analizând în mod special aspectele legate de managementul programului, în timp ce cea de-a doua evaluare intermediară se va concentra mai mult pe eficiența și impactul implementării proiectelor din cadrul axelor prioritare.

Pentru pregătirea următoarei perioade de programare, în cursul anului 2012/2013 se va realiza și o evaluare care va avea ca scop extragerea principalelor **lecții rezultate în urma implementării POR 2007-2013.**

b) Evaluarea ad-hoc se va desfășura atunci când monitorizarea programului identifică o îndepărtare semnificativă de la obiectivele acestuia, propuse inițial, sau, atunci când există propuneri de revizuire a POR. Evaluarea ad-hoc se poate adresa fie implementării sau aspectelor de management ale unei priorități individuale sau domeniu cheie de intervenție, fie unor evaluări “tematice”.

c) Evaluarea tematică se concentrează pe teme de importanță strategică pentru un program operațional (de pildă: inovarea, dezvoltarea IMM, etc.) sau pe teme horizontale cuprinzând toate axele prioritare și domeniile majore de intervenție ale POR. Acest tip de evaluare poate examina evoluția în raport cu prioritățile naționale și

comunitare orizontale: egalitatea de șanse, dezvoltarea durabilă, respectarea principiului parteneriatului. De asemenea, această evaluare mai poate examina aspecte particulare de management al POR pentru atingerea obiectivelor temelor orizontale.

Pentru fiecare tip de evaluare se vor defini distinct obiectivele specifice, întrebările de evaluare, sarcinile și rezultatele anticipate.

Evaluările intermediare, ad-hoc și tematice vor fi gestionate de Autoritatea de Management pentru POR și pot fi realizate extern de către evaluatori independenți.

Separat de aceste evaluări, AM POR poate desemna un evaluator extern permanent pentru a asista lucrările Comitetului de Monitorizare, și a asigura că monitorizarea permanentă a programului este adecvată, oferind o sursă independentă de informație, analiză și consiliere. Rolul principal al evaluatorului extern este acela de a oferi un punct de vedere fundamentat Comitetului de Monitorizare, Autorității de Management și organismelor intermediare, în ceea ce privește aspectele de monitorizare și implementare referitoare la considerente economice, operaționale, legale și procedurale. Va fi evitat orice potențial conflict de interese.

Comisia poate, de asemenea, desfășura evaluări strategice sau evaluări referitoare la monitorizarea programelor operaționale, în conformitate cu prevederile Articolului 49 al Regulamentului CE nr. 1083/2006.

Aceste tipuri de evaluări (intermediară, ad-hoc, tematică) pot fi de natură strategică sau de natură operațională în funcție de aspectele supuse evaluării.

➤ **Evaluare de natură strategică**

Una dintre prioritățile noii abordări a Comisiei Europene în ceea ce privește funcția de evaluare în perioada de programare 2007 – 2013 este să analizeze modul și măsura în care politica de coeziune contribuie la atingerea obiectivelor Lisabona și se asigură că această contribuție este vizibilă.

În acest context, evaluarea continuă poate analiza impactul macro – economic determinat de investițiile realizate prin fondurile structurale și de coeziune sau păstrarea relevanței și consistenței strategiei programului la nivel național, din punct de vedere al posibilelor ajustări necesare în contextul unor schimbări ale mediului socio-economic sau la nivelul priorităților comunitare, naționale sau regionale.

De asemenea, o astfel de evaluare se poate concentra pe teme specifice de importanță strategică pentru programul operațional (ex. inovare, societatea informațională) sau pe priorități orizontale (mediu, egalitate de șanse).

➤ **Evaluare de natură operațională**

Complementar dimensiunii strategice a evaluării, autoritatea de management va trebui să ia în considerare și aspecte operaționale ale implementării asistenței financiare comunitare, prin analiza și măsurarea progresului obținut în implementarea programului operațional.

O astfel de evaluare ar trebui să revadă în primul rând păstrarea relevanței obiectivelor cuantificate ale programului, analiza datelor privind progresul fizic și financiar, funcționarea structurilor administrative și calitatea mecanismelor de implementare și să urmărească formularea unor recomandări privind îmbunătățirea performanței programului operațional în termeni de eficiență și eficacitate.

2. Planul de Evaluare a POR

Regulamentul care stă la baza programării și implementării Fondurilor Structurale și a Fondului de Coeziune în perioada 2007-2013, introduce în premieră conceptul „plan de evaluare”. Concret, art 48(1) din Regulamentul Consiliului (1083/2006) prevede ca Statele Membre:

.... pot să elaboreze, atunci când este cazul și în limitele obiectivului Convergență, în conformitate cu principiul proporționalității enunțat la articolul 13, un Plan de Evaluare care să specifice activitățile orientative de evaluare pe care Statul Membru intenționează să le întreprindă în diferitele faze ale implementării.

Deși elaborarea unui asemenea plan nu este obligatorie, existența sa reprezintă un exemplu de bună practică în managementul evaluării.

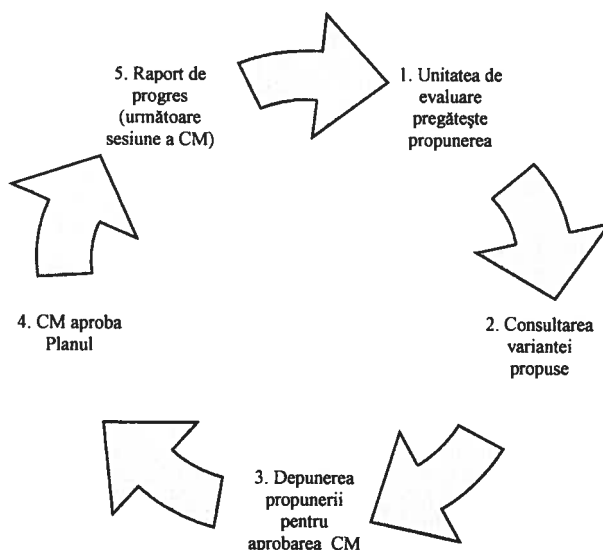
Planul Multianual de Evaluare POR 2007 - 2013 a fost realizat de Unitatea de Evaluare a POR din cadrul Autorității de Management a Programului Operațional Regional.

Documentul reprezintă un instrument pentru managementul și monitorizarea implementării POR și constituie anexă la Planul de Evaluare a Cadrului Național Strategic de Referință. Planul de Evaluare Multianual pentru 2007-2013 va fi corelat cu Planul de Evaluare a Cadrului Național Strategic de Referință, astfel încât evaluările derulate prin intermediul celor două planuri să fie complementare, iar rezultatele să poată fi integrate.

Planul Multianual de Evaluare POR 2007 - 2013 conține strategia de evaluare a POR pentru toată perioada de implementare, având caracter provizoriu. Acest plan este de natură orientativă, în special pentru anii finali ai perioadei de programare (dat fiind gradul evident de dificultate în a specifica prioritățile evaluării pentru o perioadă atât de mare, în avans). Procesul de evaluare este cel mai bine gestionat prin Planuri Anuale de Evaluare, mai specifice și detaliate, care constituie repere pentru activitățile de evaluare a POR.

Planurile Anuale de Evaluare a POR se vor elabora pentru fiecare an al perioadei de program și vor explica pe larg evaluarea pe care Autoritatea de Management intenționează să o deruleze în anul respectiv. Planul Multianual de Evaluare este un document de referință pentru perioada ulterioară, în sensul că identifică cu anticipație evaluările pe care Autoritatea de Management urmărește să le deruleze în anii următori și va fi implementat prin Planuri Anuale de Evaluare.

Atât Planul Multianual de Evaluare cât și Planul Anual de Evaluare vor fi supuse aprobării Comitetului de Monitorizare.

ETAPELE ELABORĂRII PLANULUI ANUAL DE EVALUARE**3. Lista orientativă a activităților și tipurilor de evaluări propuse pentru evaluarea POR**

Nr.	Activități și tipuri de evaluare propuse	Scop și adresabilitate	Principalele teme („întrebări”) ale evaluării	Anul propus pentru lansarea evaluării și durată estimată
1.	Evaluare intermediară a POR	Strategic (acoperă întreg programul)	<ul style="list-style-type: none"> – evaluarea (păstrării) relevanței și consistenței la nivel național a strategiei programului (posibile ajustări necesare în contextul schimbărilor socio-economice) – eficiența sistemului de implementare a POR; – eficiența implementării proiectelor; – contribuția la strategia Lisabona privind creșterea și ocuparea. 	2009 Durata estimată: 6-7 luni
2.	– Evaluarea implementării priorităților și proiectelor adresate mediului de afaceri	Operațional/tematic	<ul style="list-style-type: none"> – evaluarea absorbției fondurilor alocate axelor prioritare / domeniilor majore de intervenție specifice; – evaluarea eficacității procesului de evaluare și selecție a proiectelor, contractare și implementare a acestora; – evaluarea dificultăților beneficiarilor în pregătirea proiectelor; – evaluarea dificultăților întâmpinate în contractarea / 	2010 Durata estimată: 6 luni

3.	Evaluarea dezvoltării capacității administrative a regiunilor	Strategic	<p>implementarea proiectelor și a impactului acestora;</p> <ul style="list-style-type: none"> – evaluarea implementării schemelor de ajutor de stat. – analiza cadrului legislativ și al politicii regionale în România; – evaluarea capacității regiunilor de a realiza strategii regionale de dezvoltare, de a coordona realizarea obiectivelor comune de dezvoltare la nivel regional prin programe și proiecte; – evaluarea dezvoltării capacității de a gestiona implementarea programelor și proiectelor la nivel regional; – formularea de recomandări pentru îmbunătățirea capacității instituționale a regiunilor. 	<p>2010</p> <p>Durata estimată: 8-9 luni</p>
4.	Evaluarea intermediară a POR	Operațional și strategic	<ul style="list-style-type: none"> – evaluarea relevanței și consistenței la nivel național a strategiei programului; – evaluarea rezultatelor și realizării obiectivelor generale ale programului/axei prioritare (eficacitate) – eficiența sistemului de implementare a POR; – eficiența implementării proiectelor. 	<p>2011</p> <p>Durata estimată: 10-11 luni</p>
5.	Lecții rezultate din experiența implementării POR 2007-2013	Strategic	<ul style="list-style-type: none"> – analiza principalelor opțiuni strategice pentru dezvoltarea echilibrată a regiunilor; – aspecte legate de managementul programului: cadrul instituțional, proceduri (simplificare), selecția proiectelor, monitorizare, verificare, control, previziuni financiare; – implicațiile/lecțiile pentru programele viitoare. 	<p>2012</p> <p>Durata estimată: 7-8 luni</p>
6.	Evaluarea funcționării principiului parteneriatului în implementarea POR	Strategic/tematic	<ul style="list-style-type: none"> – evaluarea proiectelor în parteneriat, propuse la nivelul autorităților locale și în parteneriat public-privat; – eficiența proiectelor în parteneriat față de proiecte cu un singur participant; – continuarea parteneriatelor după 	<p>2014-2015</p> <p>Durata estimată: 6 luni</p>

			încheierea proiectelor – există în continuare interes pentru colaborare din partea foștilor parteneri.	
7.	Evaluarea impactului unor DMI finanțate din POR (DMI 1.1, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 5.3)	Strategic/tematic	- estimarea impactului realizat de fiecare DMI prin prisma unor indicatori specifici domeniului analizat, utilizând metoda de evaluare contrafactuală atunci când este cazul și a ltor metode de evaluare a impactului.	2013-2015
8.	Sprijin pentru unitatea de evaluare a POR în implementarea evaluărilor de impact, sinteza evaluărilor și diseminarea rezultatelor		– asistență pentru gestionarea evaluărilor de impact, controlul calității rapoartelor de evaluare, instruire, sinteza rezultatelor evaluărilor și diseminarea rezultatelor	2013-2015 Durata estimată: 18-25 luni

Planificarea evaluării trebuie să înceapă cu 10-12 luni înaintea începutului propriu-zis al fiecărei evaluări, prin realizarea și supunerea spre aprobare a Planului de Evaluare pentru anul/perioada următor/are. Prima fază a procesului de implementare a Planului Anual de Evaluare sau pentru perioada 2013-2015 o constituie redactarea specificațiilor tehnice, care vor prezenta scopul evaluării și vor detalia întrebările evaluării corelate cu prevederile Planului de evaluare corespunzător. Odată ce Comitetul de Management al Evaluării a aprobat versiunea propusă a specificațiilor tehnice și odată ce fondurile pentru desfășurarea evaluării au fost alocate prin cererea de finanțare din anul respectiv, va fi lansată procedura de achiziție publică a serviciilor de evaluare.

Anul în care este planificată o anumită evaluare reprezintă anul în care se angajează fondurile, derularea proiectelor putând continua în anii următori, un plan de evaluare desfășurându-se propriu-zis pe o durată de circa 3 ani, iar rezultatele evaluării vor fi prezentate în cea mai apropiată reuniune a CM POR.

4. Aspecte financiare

Activitățile de evaluare propuse vor fi finanțate din bugetul alocat axei prioritare de asistență tehnică a Programului Operațional Regional, alocarea anuală urmând a fi prezentată în cadrul planului anual de evaluare, iar fondurile vor fi asigurate prin cererea de finanțare pentru perioada respectivă.

5. Publicarea rezultatelor evaluărilor

Unitatea de Evaluare are responsabilitatea transmiterii raportului de evaluare primit în formă de propunere către toți actorii principali care ar putea avea un interes pentru activitatea de evaluare respectivă și/sau ar putea fi responsabili cu implementarea recomandărilor conținute în raport (direcții din cadrul AM, OI, etc.) în vederea prezentării de comentarii și observații pe marginea acestuia și de asemenea, a publicării

unui rezumat al Raportului final de evaluare pe pagina de Internet a POR și a ministerului.

Rapoartele de evaluare vor fi distribuite, în principal, către:

- Comitetul de Management pentru Evaluarea Programului Operațional Regional (CME - POR)
- Direcțiile din cadrul AM POR
- Comitetul de Monitorizare al POR
- Echipa DG Regio pentru România
- Unitatea de Evaluare DG Regio
- Unitatea Centrală de Evaluare (MAEur)
- Organismele Intermediare POR.

III. COORDONAREA ȘI MANAGEMENTUL IMPLEMENTĂRII PLANULUI MULTIANUAL DE EVALUARE

1. Biroul Evaluare Program

Biroul Evaluare Program din cadrul Autorității de Management pentru Programul Operațional Regional are următoarele atribuții principale:

- elaborează Strategia de Evaluare a Programului Operațional Regional (POR) cuprinsă în planul multianual de evaluare și Planul anual de evaluare a POR, pe care le supune avizării CME și aprobării CM POR;
- asigură implementarea și monitorizarea planurilor aprobate;
- elaborează specificațiile tehnice pentru contractarea serviciilor de realizare a studiilor de evaluare;
- asigură managementul tehnic al proiectelor de asistență tehnică prin care se realizează activitatea de evaluare ex-ante, continuă și ex-post sau ad-hoc a POR; în funcție de momentul necesității evaluării ad-hoc Unitatea de Evaluare poate realiza această activitate;
- elaborează Rapoarte de evaluare a Programului Operațional Regional pentru evaluările ad-hoc realizate de personalul unității de evaluare;
- asigură diseminarea rezultatelor evaluării;
- realizarea și monitorizarea planului de acțiune pentru implementarea recomandărilor Raportului final de evaluare.

De asemenea, Unitatea de evaluare contribuie la:

- elaborarea Raportului Anual de Implementare prin furnizarea informațiilor relevante privind derularea activității de evaluare;
- informarea Comitetului de Monitorizare al POR cu privire la activitățile de evaluare POR.

2. Comitetul de management pentru evaluarea Programului Operațional Regional

Comitetul de management pentru evaluarea Programului Operațional Regional (CME – POR) se constituie în principal pentru a monitoriza și superviza planificarea și implementarea activităților referitoare la evaluarea pe parcursul perioadei de programare a POR, precum și pentru a superviza activitatea evaluatorului și a aviza calitatea Raportului de evaluare.

CME – POR este prezidat de șeful Autorității de Management și este compus din: membrii biroului de evaluare, directorii și șefii structurilor subordonate direct șefului AM POR, reprezentanți ai mediului academic. Unitatea Centrală de Evaluare poate participa la întâlnirile CME-POR în calitate de observator.

Comitetul de management are următoarele atribuții:

- avizează Planul de Evaluare Multianual și Planul de Evaluare Anual al POR;
- avizează specificațiile tehnice pentru evaluările ce vor fi lansate⁴;
- supervizează activitatea evaluatorului și analizează rapoartele de evaluare înaintate de acesta.
- avizează calitatea Raportului de Evaluare elaborat de evaluator.

3. Comitetul de Monitorizare POR

- Aprobă Planul Multianual de Evaluare a POR
- Aprobă Planul Anual de Evaluare a POR
- Aprobă modificări ale POR sau ale criteriilor de evaluare și selecție a proiectelor, dacă, în urma analizei recomandărilor Raportului final de evaluare, Autoritatea de Management consideră că aceste modificări sunt necesare și face propuneri în acest sens.
- Este informat asupra concluziilor și recomandărilor Raportului de Evaluare;
- Este informat privind progresul implementării măsurilor din Planul de Acțiune pentru implementarea recomandărilor Raportului de Evaluare.

IV. CONSTRUIREA CAPACITĂȚII DE EVALUARE

Pentru dezvoltarea capacității interne de evaluare, Unitatea de Evaluare trebuie să fie implicată în activități care să sprijine evaluările care vor avea loc în anii următori. Tipuri de astfel de activități sunt:

- Participarea la cursuri sau alte activități de creștere a capacității (conferințe, seminarii, schimburi de experiență etc.), organizate de AM POR, Unitatea Centrală de Evaluare, sau de alte instituții din domeniu;
- Activitatea de colectare a unor date primare;
- Exerciții de elaborare a documentelor tip specificații tehnice corespunzătoare fiecărei evaluări în parte;
- Desfășurarea unor evaluări ad-hoc, inclusiv redactarea rapoartelor de evaluare.

⁴ La avizarea specificațiilor tehnice pentru contractarea studiilor de evaluare nu vor participa reprezentanții mediului academic pentru evitarea unui potențial conflict de interese.